

Шакалій Світлана Миколаївна
к.с.-г.н., викладач кафедри рослинництва,
Зуб Ростислав Миколайович
здобувач вищої освіти СВО Магістр
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ РІПАКУ ОЗИМОГО ЗАЛЕЖНО ВІД НОРМ ВИСІВУ

Норми висіву – основна складова технології вирощування культури. Досліди, проведені Ківером В. Х. зі співавторами стосовно норм висіву ярого та озимого ріпаку показали, що серед варіантів - 2; 3; 4; та 5 млн шт./га схожого насіння - найбільш ефективною виявилася норма в 4 млн шт./га, яка забезпечила врожайність 24,2 ц/га. Автори відмічають велике значення сорту щодо отримання кінцевої продукції [1].

Способи сівби є основою створення агроценозів з оптимальними параметрами живлення рослин. Густота стояння рослин обумовлює особливості надходження мінеральних елементів, темпи розвитку, інтенсивність метаболічних процесів. Способи сівби впливають на площу живлення рослин, темпи приросту фітомаси, інтенсивність фізіологічних процесів і обумовлюють кінцеву продуктивність [2].

Широкорядний спосіб сівби ріпаку практикували в Білорусії, Польщі, Німеччині, Бельгії та Франції до 70-х років ХХ сторіччя [3].

Впровадження в сільськогосподарське виробництво інтенсивних технологій сприяло переорієнтації вирощування культури ріпаку з широкорядних посівів на суцільні. Теоретична основа такого переходу базувалася на тому, що загущені посіви ріпаку відзначаються рівномірністю розвитку, скороченим періодом формування плодів та дозрівання насіння, мінімалізацією втрат урожаю [4].

На насінневих посівах доцільно використовувати широкорядний спосіб сівби з нормою 4-5 кг/га (щільність рослин - 1,0 млн/га). Для товарних посівів оптимальною є сівба суцільним способом з нормою 8-10 кг/га (щільність рослин - 1,6-1,8 млн/га) [5].

Надмірна загущеність веде до погіршення умов розвитку рослин та їх пригнічення, робить їх уразливими до шкідників і хвороб. Найвища облиственість рослин ріпаку ярого відмічена за звичайного рядового та перехресного способів сівби. Високий вміст хлорофілу в листках зафіксовано за суцільного рядового способу сівби.

Звичайний рядковий спосіб сівби сприяє найбільш активному накопиченню протеїну, мінеральних речовин та амінокислот, що пояснюється високою облиственістю рослин при цьому способі сівби [5].

У сучасних технологіях основним параметром, що визначає відповідність умов вирощування вимогам культури, або її окремого сорту, є урожайність. При цьому показник фактичної врожайності розглядається як складова генетичного потенціалу сорту та рівня його реалізації в конкретних ґрунтовокліматичних умовах. Найбільш повно ці завдання реалізуються у посівах, що вирощуються за сортовими та зональними технологіями. Управління процесами їх формування, асиміляційної діяльності, співвідношення частки основної та побічної продукції базується на оптимізації норм висіву, максимального збереження рослин протягом вегетації, підвищення їх стійкості до факторів середовища і внутрішньовидової конкуренції. [5].

Бібліографічний список:

1. Ріпак у північному степу України: значення, спектр використання та перспективи вирощування/ В. Х. Ківерт та ін. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. Спеціальний випуск. 2006. Т. 1. С.101-105
2. Ріпакове харчування. / С. М. Адаменко та ін. *Зерно*. 2008. № 4 (25). С. 64-67.
3. Бучинський І. М. Урожайність та якість насіння сортів ріпаку ярого залежно від технологічних прийомів вирощування в умовах Лісостепу Західного : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.01.09 – рослинництво / Вінниця, 2010. 20 с.
4. Екологічно безпечні сорти ріпаку / Н. В. Ваташук та ін. *Агроекологічний журнал*. 2006. № 4. С. 75–77.
5. Вишнівський П. С. Агробіологічні основи формування врожаю хрестоцвітих олійних культур в умовах Лісостепу України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора. с.-г. наук : спец. 06.01.09 - рослинництво / Вінниця, 2012. 49 с.